

Захаров Олександр Іванович
кандидат економічних наук, професор,
Директор ННІ менеджменту безпеки
Університету економіки та права «КРОК»

Інновації в системі економічної безпеки

В сучасній економіці відбуваються складні процеси глобалізації. В цих умовах з одного боку з'являються великі можливості для економічного розвитку, а з іншого боку посилюються існуючі та виникають нові загрози економічній безпеці, як держави, так і окремих суб'єктів господарської діяльності. Це є об'єктивною закономірністю активної інтеграції національної економіки у світову економічну систему і як наслідок її все більшої відкритості для зарубіжних суб'єктів економічної діяльності. В результаті змін, що відбуваються, світова та вітчизняна економіки стали характеризуватися складністю і високим рівнем невизначеності процесів, які в них відбуваються. В даний час дуже складно спрогнозувати, коли і які з'являться нові, та як трансформуються існуючі загрози економічній безпеці суб'єктів господарської діяльності.

Сучасні загрози економічній безпеці носять системний характер і виникають в різних сферах зовнішнього і внутрішнього середовища суб'єктів господарської діяльності, у тому числі у фінансовій, правовій, управлінській, технологічній, інформаційній та інших. Вони здійснюють прямий або непрямий вплив на їх діяльність і стан економічної безпеки. Для того, щоб успішно протистояти цим загрозам, необхідно створити інтелектуальну систему економічної безпеки, яка здатна комплексно протидіяти всім існуючим і можливим загрозам у сфері економіки. Побудувати таку систему економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності неможливо без активного впровадження інноваційних рішень, які стосуються організаційних структур підрозділів економічної безпеки, технологій, форм та методів роботи фахівців з

безпеки по протидії небезпекам та загрозам зовнішнього і внутрішнього середовища.

В умовах глобалізації економіки інновації, по суті, є ключем до стійкого економічного зростання. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, а також економічною кризою, яка носить перманентний характер. Тільки активна інноваційна діяльність дозволяє створювати нові конкурентоспроможні продукти, послуги або бізнес-моделі. При цьому слід розуміти, що нові ідеї завжди пов'язані з ризиком. Тому для забезпечення стабільного функціонування і розвитку суб'єктів господарської діяльності їх керівникам слід ризикувати в тому випадку, якщо якась нова ідея має шанс на комерційний успіх. Досягнення комерційного успіху - це і є по суті забезпечення економічної безпеки. **Саме тому успішні** керівники суб'єктів господарської діяльності для забезпечення їх стабільної роботи та розвитку в умовах економічної кризи і високого рівня конкуренції все роблять для організації ефективної інноваційної діяльності спрямованої на розробку та впровадження інновацій в технологію, організацію виробництва, продукти та послуги. І для цього знаходять можливості для її фінансування навіть в умовах економічної кризи. Все це повною мірою стосується і систем економічної безпеки. Без інноваційних рішень побудувати і забезпечити ефективне функціонування системи економічної безпеки неможливо.

Враховуючи значну роль і значення інновацій для розвитку сучасної економіки, вітчизняні та зарубіжні вчені приділяють значну увагу питанням розробки теорії і практики інноваційної роботи. Однак, незважаючи на це, немає єдиного розуміння сутності цього складного процесу. У сучасній науковій літературі існують різні точки зору на визначення «інновації». Наприклад, вчені Шумпетер І., ТвістБ., Уткін Е.А. трактують це поняття в залежності від об'єкта і предмета свого дослідження [9,13,16]. Питання управління інноваційними процесами розглядалися вченими Вертаковой Ю.В., Василенко В.А., Мельником І.Е., Фатхутдиновим Р.А., Шемякиной Т.Ю. [1,2,4,19] та іншими. Аналіз публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених,

свідчить про те, що інновації в них розглядаються в основному як фактори розвитку техніки, технологій, організації виробництва, підвищення якості товарів і послуг. І тільки питання управління інноваційною діяльністю в системах економічної безпеки до теперішнього часу не отримали належного відображення у наукових виданнях.

Успішна інноваційна діяльність з розвитку системи економічної безпеки можлива тільки в тому випадку, якщо для розробки і впровадження інновацій будуть активно залучатися провідні фахівці суб'єкта господарської діяльності. Знання персоналу штатного підрозділу економічної безпеки, інших його структурних підрозділів є базовою основою для побудови ефективної системи економічної безпеки здатної протистояти сучасним загрозам у сфері економіки. Для того, щоб знання персоналу були активно задіяні для розробки інновацій, необхідно управляти ними.

Проблемам управління знаннями персоналу присвятили свої праці ряд вітчизняних і закордонних вчених, зокрема Мариничева М.К., Мильнер Б.З., Нонака И., Такеучи Х., Попов Э.В., Свейби Карл - Ерік [6, 7, 8,10, 12,] та інші. Однак всі дослідження носять, як правило, загальний характер і не розглядають дану проблему з позиції забезпечення економічної безпеки підприємства.

В умовах кризового стану вітчизняної економіки і нестабільності суспільно-політичної обстановки успішна діяльність по зниженню рівня небезпек та загроз і надійне забезпечення стабільності роботи суб'єктів господарської діяльності в значній мірі залежить від ефектності їх систем економічної безпеки. Це пов'язано з тим, що сучасна світова та вітчизняна економіки характеризуються складністю і високим рівнем загроз та невизначеністю процесів, які в них відбуваються. Тому враховуючі це інформаційно-аналітичному підрозділу служби безпеки суб'єкту господарської діяльності дуже складно своєчасно виявити сфери небезпек і загроз у зовнішньому і внутрішньому середовищі і спрогнозувати їх розвиток, а іншим підрозділам адекватно протидіяти цим загрозам. Для цього необхідні нові

інноваційні підходи до побудови та організації функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Інноваційні рішення необхідні для вдосконалення механізмів управління і взаємодії в системі економічної безпеки, розробки нових технологій та технічних засобів протидії існуючим та можливим небезпекам та загрозам у сфері економіки, а також впровадження нових організаційних структур підрозділів безпеки та підготовки висококваліфікованих фахівців з безпеки

Інновації у сфері економічної безпеки - це розробка і впровадження нових форм організації системи безпеки, механізмів управління та взаємодії, технічних засобів і технологій, форм і методів протидії викликам, небезпекам, загрозам і ризикам, застосування яких окремо або в різних видах комбінації підвищує ефективність діяльності системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Сутністю інноваційного процесу в системі економічної безпеки підприємств є вдосконалення забезпечення економічної безпеки шляхом впровадження інноваційних рішень в діяльність суб'єктів системи безпеки.

Змістом інноваційного процесу в системі безпеки є розробка і впровадження в систему економічної безпеки інновацій, які дозволяють підвищити ефективність діяльності суб'єктів системи безпеки щодо протидії небезпекам та загрозам зовнішнього та внутрішнього середовища.

Головні цілі інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки підприємства подані на рисунку 1.

Основними принципами інноваційного забезпечення системи економічної безпеки є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку системи економічної безпеки;
- визначення пріоритетів інноваційного розвитку системи економічної безпеки;

- створення умов для використання науково-технічного та інноваційного потенціалу для розробки та впровадження інновацій в систему економічної безпеки;
- забезпечення ефективної взаємодії науки, освіти, виробництва для розвитку інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів для інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки.

Основними завданнями інноваційного забезпечення системи економічної безпеки є розробка і впровадження в її діяльність:

- ефективних технічних засобів фізичного захисту, відеоспостереження та сигналізації;
- інноваційних технологій протидії небезпекам і загрозам для діяльності підприємства та стану його економічної безпеки;
- програмних продуктів для проведення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності систем безпеки особи, суспільства, держави, підприємств;

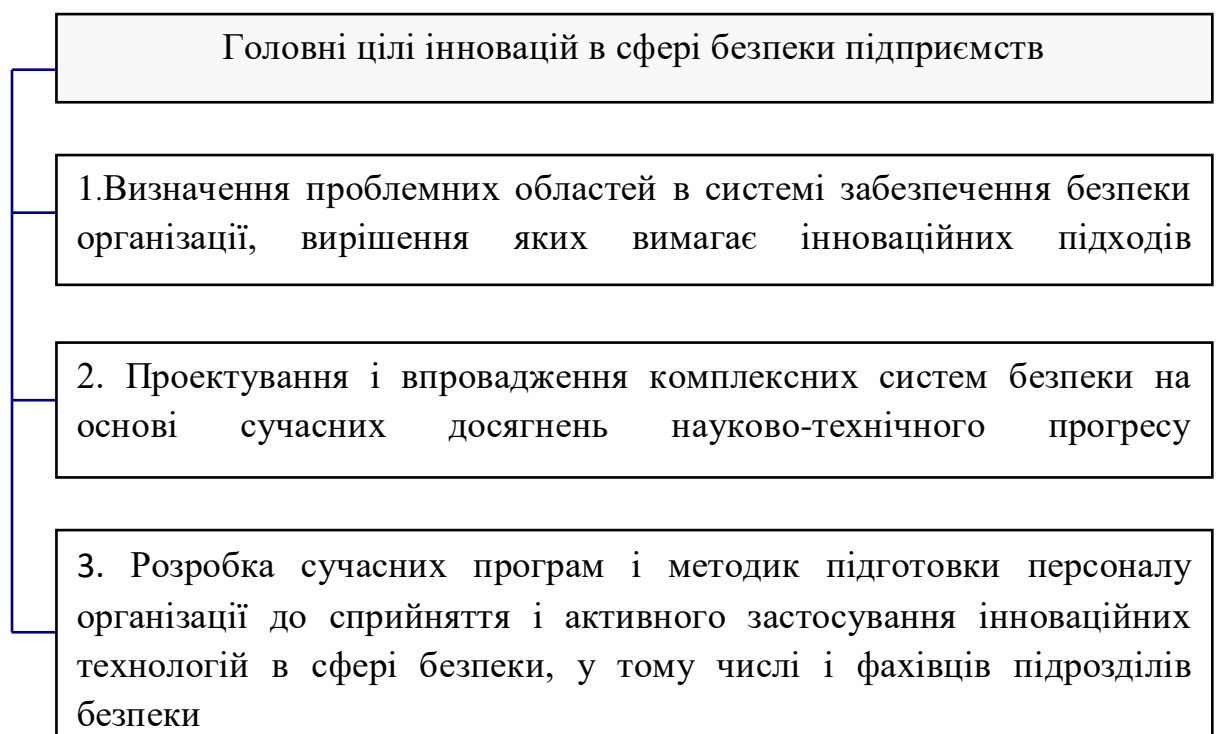

Рис. 1. Головні цілі інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки підприємства

- нових організаційних структур, підрозділів з безпеки суспільства, держави, суб'єктів господарської діяльності;
- механізмів управління та взаємодії в системі економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності та інші.

До об'єктів інновацій у сфері економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності відносяться:

- діяльність з оптимізації та підвищення ефективності системи безпеки суб'єктів господарської діяльності;
- механізми управління системою економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності;
- оптимізація внутрішньої та зовнішньої взаємодії при забезпеченні економічної безпеки;
- вдосконалення законодавчої бази в галузі економічної безпеки;
- методи і методики визначення областей загроз і ризиків у діяльності суб'єктів господарської діяльності;
- техніки і технології протидії загрозам і ризикам діяльності суб'єктів господарської діяльності;
- технічні засоби забезпечення економічної безпеки;
- організаційні структури підрозділів економічної безпеки;
- підготовка кадрів для системи економічної безпеки;
- система мотивації діяльності персоналу підрозділу економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності;
- технології, методи і методики інформаційно-аналітичної роботи;
- організаційні структури штатних підрозділів економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Інноваційна діяльність у сфері економічної безпеки відрізняється високим рівнем складності. Для того, щоб розробити і впровадити інновації в систему економічної безпеки підприємства необхідні значні фінансові витрати, інтелектуальні та матеріально-технічні ресурси, високий рівень організації та управління цим складним процесом.

На інноваційний процес у сфері економічної безпеки впливають різні об'єктивні і суб'єктивні фактори (таблиця 1). Від них значною мірою залежить розробка і впровадження інновацій в системи економічної безпеки.

Модель інноваційного процесу у сфері забезпечення економічної безпеки надана на рисунку 2.

Таблиця 1.

Фактори, що впливають на інноваційний процес у сфері економічної
Безпеки підприємств

Внутрішні фактори	Зовнішні фактори
Адекватність існуючої системи економічної безпеки реальним і потенційним небезпекам і загрозам	Існуючі та можливі небезпеки і загрози для економічної безпеки
Точка зору вищого керівництва на систему економічної безпеки	Нові технічні засоби забезпечення економічної безпеки
Персонал	Нові технології протидії небезпекам і загрозам
Технічні можливості	Зміни архітектури системи економічної безпеки
Організаційні можливості	Зміна законодавчої бази, що регламентує діяльність у сфері економічної безпеки
Фінансові можливості	Зміни у підготовці кадрів для системи економічної безпеки

Успішна інноваційна діяльність значною мірою залежить від того, як організовано управління цим складним процесом тобто від інноваційного менеджменту. На наш погляд, *інноваційний менеджмент у сфері економічної*

безпеки - це система управління інноваційною діяльністю, яка спрямована на розробку та впровадження інновацій в систему економічної безпеки підприємства з метою удосконалення механізмів управління і взаємодії, оптимізації організаційних структур, підвищення якості підготовки фахівців, а також підвищення ефективності технічних засобів, технологій, методів і методик протидії небезпекам і загрозам зовнішнього і внутрішнього середовища.

Управління інноваційними проектами в сфері економічної безпеки – це об’єктивно обумовлена послідовність дій з розробки та впровадження інновацій в систему забезпечення економічної безпеки підприємства. До основних його елементів слід віднести: визначення потреб у інноваціях в сфері економічної безпеки, необхідні знання та творчі можливості персоналу підприємства та його штатного підрозділу безпеки щодо розробки інновацій, а також матеріально-технічні, фінансові та інші ресурси підприємства, які необхідні для всебічного забезпечення інноваційного процесу.

Рис. 2. Модель інноваційного процесу у сфері економічної безпеки

Об'єктами управління інноваційними проектами в сфері економічної безпеки суб'єкту господарської діяльності є:

- персонал суб'єкту господарської діяльності;
- інтелектуальні, інформаційні, матеріальні, фінансові, техніко-технологічні та правові ресурси суб'єкту господарської діяльності;
- стратегічні і тактичні плани з інноваційної діяльності;
- зовнішні суб'єкти інноваційної діяльності.

Суб'єкти управління інноваційної діяльністю в системі економічної безпеки:

- керівник (власник) суб'єкту господарської діяльності;
- керівник та фахівці штатного підрозділу економічної безпеки суб'єкту господарської діяльності;
- провідні фахівці інших структурних підрозділів суб'єкту господарської діяльності зокрема з інформаційних технологій, права, управління, технічних спеціальностей.

Управління інноваційними проектами з вдосконалення технологій, технічних засобів, методів та методик забезпечення економічної безпеки суб'єкту господарської діяльності здійснюється через відповідний механізм управління.

Механізм управління інноваційними проектами в сфері економічної безпеки – сукупність станів і процесів, з яких складається управління з розробки та впровадження інновацій в систему економічної безпеки підприємства.

Основні складові механізму управління інноваційними проектами в сфері економічної безпеки підприємства представлені на рисунку 3.

Враховуючи, що інноваційна діяльність в сфері економічної безпеки це складний процес, який потребує використання всіх власних ресурсів суб'єкту господарської діяльності, зокрема інтелектуальних, фінансових, правових,

матеріально-технічних та інших. Для того, щоб інноваційна діяльність в системі економічної безпеки ефективно здійснювалася, необхідно відповідне стратегічне і оперативне планування.

Стратегічне планування інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки здійснюється безпосередньо керівниками суб'єкта господарської діяльності. Для цієї складної роботи, яка вимагає глибоких теоретичних знань і практичного досвіду роботи у сфері забезпечення економічної безпеки можуть залучатися керівники та провідні фахівці штатного підрозділу безпеки та інших структурних підрозділів суб'єкта господарської діяльності.

Рис. 3. Основні складові механізму управління інноваційними проектами в сфері економічної безпеки

Стратегія інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки підприємства – це довгострокові, найбільш принципові і важливі установки, плани, наміри керівництва суб'єкту господарської діяльності, спрямовані на розробку та впровадження в систему економічної безпеки інновацій, які спрямовані на підвищення ефективності механізмів управління системою

безпеки, вдосконалення організаційних структур підрозділів безпеки, розробку і впровадження сучасних технологій, технічних засобів, методів і методик протидії внутрішнім та зовнішнім небезпекам та загрозам і ризикам діяльності підприємства.

Варіант структури стратегії інноваційної діяльності в системі економічної безпеки наданий на рисунку 4.

Основні напрямки стратегії інноваційної діяльності в системі економічної безпеки визначає керівник (власник) суб'єкту господарської діяльності, а безпосередню розробкою займаються керівник та спеціалісти штатного підрозділу безпеки спільно з провідними фахівцями суб'єкту господарської діяльності. Стратегія інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки повинна корелюватися з загальною стратегією інноваційної діяльності на суб'єкту господарської діяльності.

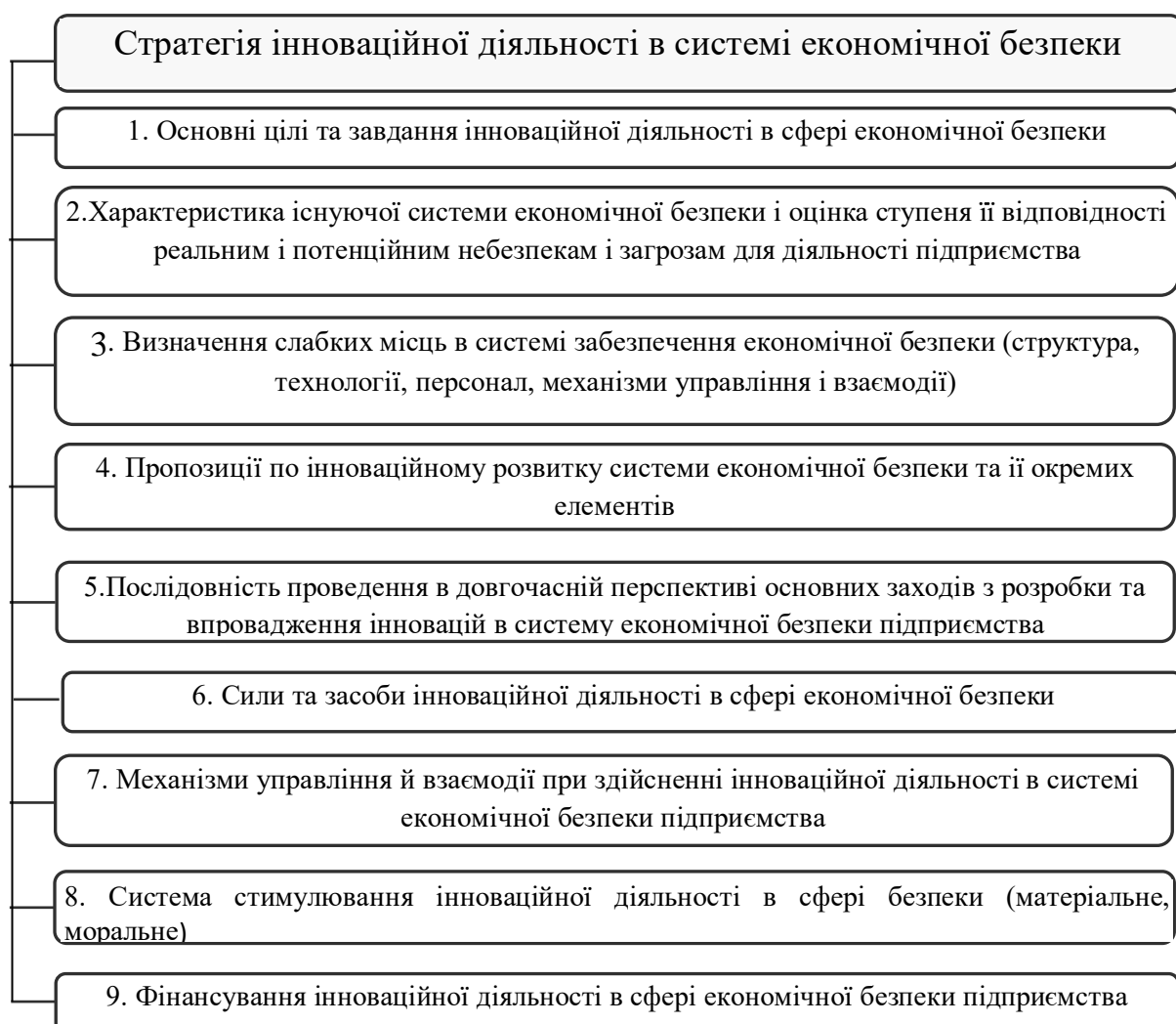

Рис. 4. Структура стратегії інноваційної діяльності в системі економічної безпеки суб'єкту господарської діяльності

Для того, щоб розробити успішну стратегію інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки, а найголовніше її успішно реалізувати, необхідно задіяти весь інтелектуальний потенціал суб'єкта господарської діяльності.

Успішна реалізація стратегії інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки значною мірою залежить від оперативного планування. Цей вид планування дозволяє поетапно реалізувати стратегію інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки. Оперативне планування здійснюють керівники штатного підрозділу економічної безпеки із залученням ведучих спеціалістів даного підрозділу.

Оперативне планування інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки - це короткострокове планування, яке здійснюється з метою поетапної реалізації стратегії інноваційної діяльності в сфері економічної безпеки спрямоване на підготовку, всебічне забезпечення і виконання робіт з розробки та впровадження інновацій в систему економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності.

Розробка та впровадження інновацій в систему економічної безпеки неможлива без використання всіх внутрішніх ресурсів суб'єкта господарської діяльності - інтелектуальних, фінансових, правових, матеріально-технічних та інших. А також активного використання останніх досягнень науки і техніки у сфері економічної безпеки і практичного досвіду інноваційної діяльності інших суб'єктів недержавної системи безпеки України. Без інновацій побудувати сучасну систему економічної безпеки, здатну ефективно протидіяти існуючим і можливим небезпекам і загрозам у сфері економіки, неможливо.

В системі економічної безпеки необхідно задіяти весь інтелектуальний потенціал суб'єктів господарської діяльності, основу якого складають знання персоналу, а також досягнення науки і техніки в галузі безпеки.

Без активного використання існуючих знань у галузі економічної безпеки цю проблему досить складно вирішити. Для цього необхідно задіяти всі ті знання, які отримані вченими та практиками у галузі економічної безпеки. Необхідно задіяти весь інтелектуальний потенціал персоналу суб'єктів господарської діяльності. Знання персоналу підприємства і особливо керівників його структурних підрозділів та ведучих фахівців є важливою складовою інтелектуального потенціалу, за допомогою якого можливо створити ефективну систему економічної безпеки. Для того, щоб активно використовувати знання персоналу підприємства у системі економічної безпеки, необхідно вирішити проблему створення механізму управління знаннями персоналу.

Система економічної безпеки повинна носити інтелектуальний характер. В основу її побудови та організації діяльності повинні бути покладені сучасні знання в галузі економічної безпеки.

Знання в галузі економічної безпеки – це сукупність усього того, що вироблено вченими і практиками для забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності – організаційних структур, технологій і методів роботи, інженерно-технічних засобів, правових основ, системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для системи безпеки, механізмів управління та взаємодії.

Знання - це те, що змушує керівників суб'єкта господарської діяльності та його системи безпеки здійснювати пошук інформації, необхідної для побудови та організації діяльності системи економічної безпеки з протидії небезпекам і загрозам внутрішнього і зовнішнього середовища. Галузь знань з економічної безпеки має наступні основні сегменти:

- Знання про реальні і потенційні небезпеки, загрози і ризики внутрішнього і зовнішнього середовища суб'єкти господарської діяльності, а так само тенденції та динаміку їх змін.
- Знання про сучасні інноваційні технології, форми і методи протидії небезпекам і загрозам для діяльності суб'єктів господарської діяльності та його економічної безпеки.

- Знання про конкурентів (недобросовісних конкурентів), їх стратегію і тактику дій на ринку.
- Знання про технічні засоби забезпечення економічної безпеки, їх сучасний стан та перспективу розвитку.
- Знання в галузі економіки, державного будівництва, управління, психології, політики, права та соціології.

На рисунку 5 представлена модель формування знань у сфері економічної безпеки. Запропонована модель формування знань у сфері економічної безпеки дозволяє здійснити накопичення всього того, що напрацьовано за останній час в ініціативному порядку різними суб'єктами системи економічної безпеки при виконанні ними своїх функцій.

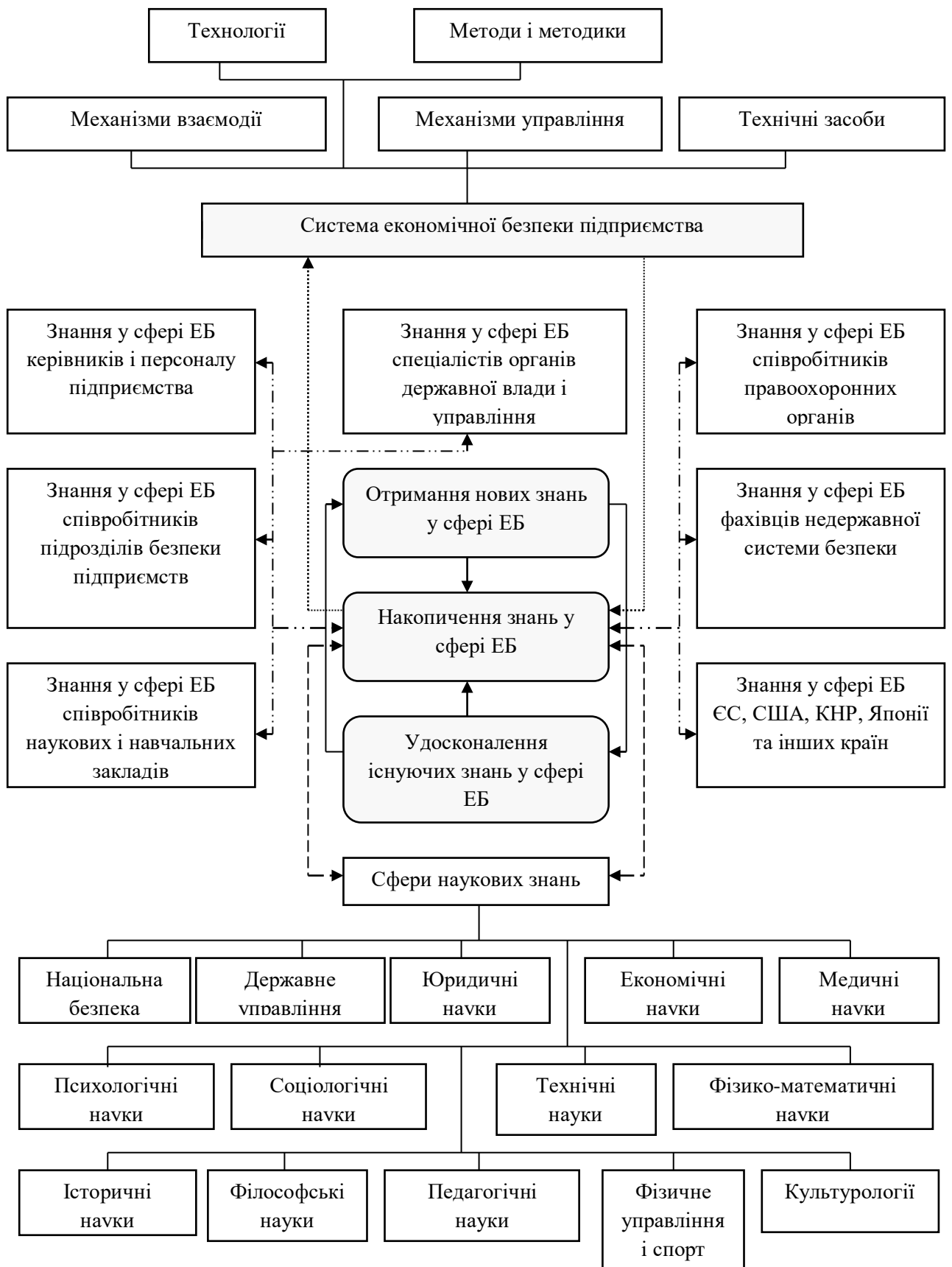

Рис. 5. Модель формування знань у сфері економічної безпеки

Це дозволить отримати нові знання в галузі економічної безпеки, а також удосконалити вже існуючі, а також їх подальше використання в діяльності систем економічної безпеки різних суб'єктів господарської діяльності.

Носіями знань, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки, виступають різні внутрішні і зовнішні суб'єкти системи економічної безпеки. До них відносяться:

- Керівники (власники) суб'єктів господарської діяльності, які повинні володіти знаннями і постійно їх поповнювати про процеси, що відбуваються у світовій та вітчизняній економіці, про фактори небезпек і загроз зовнішнього і внутрішнього середовища, про сучасні підходи до забезпечення економічної безпеки.
- Всі структурні підрозділи і персонал суб'єкту господарської діяльності. Кожен структурний підрозділ суб'єкту господарської діяльності та кожен член його трудового колективу у відповідності до своїх функціональних обов'язків повинен брати активну участь у забезпеченні економічної безпеки. Але ступінь цієї участі може бути різною. Це пов'язано з особливостями діяльності щодо протидії загрозам економічної безпеки, які застосовуються методи, безумовно, різні. Участь структурних підрозділів суб'єкту господарської діяльності в системі економічної безпеки може бути активна або пасивна. Активну участь - це тоді, коли структурні підрозділи виконують якісь цільові завдання в загальному алгоритмі дій щодо зниження рівня або протидії небезпекам і загрозам. Пасивна участь - це коли всі структурні підрозділи суб'єкти господарської діяльності та його персонал сумлінно виконують свої функціональні обов'язки і тим самим сприяють ефективній роботі суб'єкту господарської діяльності, а значить і зміцнення його економічної безпеки.

- Підрозділ економічної безпеки суб'єкти господарської діяльності. Це структурний підрозділ суб'єкта господарської діяльності, який несе особливу відповідальність за організацію та здійснення діяльності щодо забезпечення економічної безпеки, так як воно створюється спеціально для цієї мети і має відповідні ресурси - інтелектуальні, матеріально-технічні, організаційні, професійні та інші.
- Органи державної влади та управління за своїм призначенням повинні сприяти розвитку національної економіки і створювати сприятливі умови для вітчизняних товаровиробників і всього бізнесу. Для вирішення цього завдання вони мають в своєму складі відповідні структурні підрозділи та спеціалістів.
- Правоохоронні органи забезпечують безпечні умови для діяльності суб'єктів господарської діяльності, ведуть боротьбу з організованою злочинністю в сфері економіки, корупцією, недобросовісною конкуренцією та інші.
- Недержавна система безпеки здійснює забезпечення на комерційній основі безпеки суб'єктів господарської діяльності. Для цього має спеціалізовані суб'єкти господарської діяльності, спеціальні технічні засоби, технології та фахівців в галузі безпеки.
- Наукові і навчальні заклади здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення фахівців для системи економічної безпеки. А також здійснюють наукові дослідження в галузі економічної безпеки та підготовку наукових кадрів для системи безпеки.
- Використання в Україні знань і досвіду забезпечення економічної безпеки ЄС, США, КНР, Японії та інших країн.

Знання кожного з вищеперерахованих суб'єктів системи економічної безпеки носять специфічний характер. Вони формуються, як правило, в процесі практичної діяльності, так як система підготовки фахівців для них у вузах в даний час тільки створюється. Проте слід враховувати, що безпека носить інтегральний характер. Знання в області безпеки формуються в різних наукових

галузях. Однак всі ці знання носять розрізнений характері не дозволяють ефективно здійснювати комплексне забезпечення економічної безпеки.

Необхідно розробити теорію і методологію економічної безпеки, а також сформувані наукову школу в цьому напрямку діяльності, від якого значною мірою залежить економічна безпека, як держави, так і суб'єктів господарської діяльності.

Це дозволить отримати нові знання в галузі економічної безпеки, які можуть стати основою для побудови інноваційних систем економічної безпеки, здатних адекватно реагувати на всі небезпеки і загрози для діяльності суб'єктів господарської діяльності в якій би сфері вони не виникали.

Управління знаннями в системі економічної безпеки - це створення відповідних умов, при яких необхідні знання та інформація будуть своєчасно надані персоналу штатного підрозділу економічної безпеки суб'єкту господарської діяльності для ефективного виконання завдань з протидії реальним і потенційним небезпекам і загрозам економічної безпеки.

Управління знаннями в системі економічної безпеки передбачає вирішення таких основних завдань:

1. Цілеспрямований пошук знань, необхідних для побудови та організації ефективного функціонування системи економічної безпеки суб'єкту господарської діяльності.
2. Створення необхідних умов для ефективного використання знань персоналу штатного підрозділу економічної безпеки, провідних фахівців інших структурних підрозділів суб'єкту господарської діяльності для розробки та впровадження інновацій в систему економічної безпеки.
3. Організація науково - дослідницької роботи зі створення інновацій для системи економічної безпеки, в тому числі нових організаційних структур, технологій, технічних засобів захисту, спостереження та сигналізації і так далі.

Для створення сприятливих умов з ефективного управління знаннями в системі економічної безпеки необхідно встановити на підприємстві такий

формальний порядок роботи з наявними інформаційними ресурсами, що дозволяє полегшити доступ до знань, необхідних для здійснення діяльності щодо забезпечення економічної безпеки наявних як на самому підприємстві, так і за його межами.

Основна мета управління знаннями в області безпеки - зробити ці знання доступними для всіх суб'єктів системи економічної безпеки та активно використовувати їх в діяльності щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкти господарської діяльності.

Ресурси знань з економічної безпеки можуть систематизуватися в залежності від того, в якій науковій області вони формуються. Це можуть бути знання з економіки, права, психології, спеціальні знання в галузі безпеки, електроніці, комп'ютерної техніки і так далі.

В якості носіїв цих знань може бути людина – фахівець в галузі безпеки, різні електронні носії, паперові носії, ресурси Інтернету, практична діяльність систем економічної безпеки підприємств. До електронних носіїв знань з економічної безпеки належать персональні комп'ютери, змінні носії, накопичувачі, ресурси ІНТЕРНЕТ. А до паперових - книги, монографії, журнали, газети, інформаційні бюлетені, інструкції, настанови, накази, матеріали наукових та науково-практичних конференцій та інші.

Знання з економічної безпеки можуть бути отримані на спеціалізованих виставках, науково - практичних конференціях, а також у рекламній продукції розробників і виробників спеціальної техніки та обладнання для системи безпеки.

Знання - це тільки потенційна можливість для створення сучасної системи економічної безпеки. Для того, щоб вони були реалізовані, ними необхідно управляти. Управління знаннями в системі економічної безпеки це складний процес, який має здійснюватися за допомогою відповідних механізмів управління. Основна мета управління знаннями полягає в тому, щоб знайти і ефективно використовувати потрібні знання для забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Для управління знаннями можуть використовуватися різні технології, в тому числі:

- мобільний і кабельний зв'язок;
- електронна пошта;
- корпоративні мережі;
- інтернет;
- конференції, наради, обмін досвідом, інструктажі;
- перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців.

Управління знаннями в системі економічної безпеки, спрямовані на розробку інновацій, здійснюється за допомогою відповідного механізму управління. Від ефективності роботи механізму управління залежать кінцеві результати інноваційного процесу з удосконалення існуючої системи економічної безпеки.

Механізм управління знаннями в системі економічної безпеки – сукупність суб'єктів системи економічної безпеки, методів і функцій управління, носіїв інформації, правової бази і технічних засобів, за допомогою яких здійснюється управління знаннями. Механізму управління знаннями в системі економічної безпеки включає: принципи управління, методи управління, функції управління, процес управління та управлінські відносини.

Принципи управління відображають основні вимоги, що пред'являються до управління знаннями в системі економічної безпеки.

Методи управління розкривають способи, які застосовуються в управлінській діяльності з управління знаннями в системі економічної безпеки.

Функції управління розкривають зміст діяльності суб'єктів системи економічної безпеки з управління знаннями в галузі економічної безпеки.

Процес управління визначає порядок дій суб'єктів системи економічної безпеки з управління знаннями в галузі економічної безпеки.

Управлінські відносини відображають формальні і неформальні відносини, які виникають між суб'єктами системи економічної безпеки в процесі управління знаннями. В основі функціонування механізму управління

знаннями лежать управлінські відносини, що виникають між суб'єктами системи економічної безпеки, які здійснюють управлінську діяльність у відповідності зі своїми функціями і з застосуванням наявних у них технологій, методів і технічних засобів управління.

Добре налагоджений механізм управління знаннями дозволяє організувати, скоординувати, своєчасно всебічно забезпечити і направити в потрібному напрямку діяльність персоналу підрозділу економічної безпеки, ведучих фахівців інших структурних підрозділів суб'єкта господарської діяльності з розробки та впровадження інновацій, необхідних для підвищення ефективності діяльності системи економічної щодо протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам. В цілому, це дозволить створити сучасну систему економічної безпеки.

Інноваційна діяльність в сфері економічної безпеки дозволяє впроваджувати ефективні технічні засоби, методи, методики і прийоми протидії небезпекам та загрозам зовнішнього і внутрішнього середовища суб'єктів господарської діяльності. Для їх розробки необхідно залучати персонал суб'єкту господарської діяльності та використовувати сучасні знання в галузі економічної безпеки.

Знання - це тільки потенційна можливість для створення сучасної інноваційної системи економічної безпеки. Для того, щоб вони були реалізовані ними необхідно управляти. Управління знаннями в системі економічної безпеки це складний процес, який має здійснюватися за допомогою відповідних механізмів управління. Основна мета управління знаннями полягає в тому, щоб знайти і ефективно використовувати потрібні знання для розробки і впровадження інновацій в систему забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності та дозволяє підвищити ефективність її діяльності з забезпечення економічної безпеки в умовах високої невизначеності процесів які відбуваються у сучасній економіці.

Список використаних джерел

1. Василенко В.А., Мельник И.Е. Стратегии и инновации в системе менеджмента: Учебное пособие. — М.: МГИУ, 2001. — 418 с.
2. Вертакова Ю.В., Симоненко Е.С. Управление инновациями: теория и практика: учебное пособие / Ю.В.Вертакова, Е.С. Симоненко.— М.: Эксмо, 2008. — 432 с.
3. Захаров О.І. Теоретичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств. Вчені записки Університету «КРОК». Випуск 32. С 80 -86. Департамент поліграфії ВНЗ «КРОК», 2012 р. – 324 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. — СПб.: Питер, 2002. — 400 с.
5. Ивасенко А.Г., Никонова Я.И., Сизова А.О. Инновационный менеджмент: учебное пособие / А.Г. Ивасенко, Я.И.Никонова, А.О.Сизова. – М.: КНОРУС, 2009. – 416 с.
6. Мариничева М.К. Управление знаниями на 100%.— М.: ООО «Альпина Бизнес Букс», 2008.-315 с.
7. Мильнер Б.З. Управление знаниями. - М.: ИНФРА-М, 2003. – 178 с.
8. Нонака И., Такеучи Х. Компания — создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / Пер. с англ. — М.: Олимп-Бизнес, 2003.
9. Уткин Э.А. Инновационный менеджмент. М.: Акалис, 1996.
10. Попов Э.В.Корпоративные системы управления знаниями//Новости искусственного интеллекта, N1, 2001. – с. 14-25.
11. Питер Друкер Бизнес и инновации: Пер. з англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 432 с.
12. Свейби Карл-Эрик Теория фирмы, основанная на знаниях. Руководство к формулированию стратегии. // Интеллектуальный капитал, том 2, №4, 2001.
13. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. М.: Экономика, 1989.

14. Тони Давила, Марк Дж. Эпштейн, Роберт Шелтон Работающая инновация. Как управлять, измерять и извлекать из нее выгоду / Пер. з англ.; За наук.ред. Т.Ф. Козицької – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2007. – 320с.
15. ПитерДрукерБизнес и инновации: Пер. з англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 432 с.
16. Шумпетер И. Теория экономического развития. М.:Пргресс, 1982.
17. Шемякина Т.Ю. Инновационный процесс: регулирование и управление. - Учебное пособие. — 2-е изд., доп. — М. ФЛИНТА: Наука, 2012. — 240 с.
18. МошеРубинштейн, АйрисФирстенбергИнтеллектуальная организация: Пер. с англ. – М.: ИНФРА –М, 2003. – XVI, 192 с.
19. Шемякина Т.Ю. Система управления инновационной деятельностью предприятия: учеб. пособие / Т.Ю. Шемякина. – М.: Флинта: МПСИ, 2007. – 272 с.